

INTEGRÁLT VÍZHÁZTARTÁSI TÁJÉKOZTATÓ, OPERATÍV ASZÁLY- ÉS VÍZHIÁNY- ÉRTÉKELÉS

2021. január

– kivonat –

Készítette:

az

Országos Vízügyi Főigazgatóság
Vízrajzi és Vízyűjtő-gazdálkodási Főosztály
Vízrajzi Osztálya

és az

Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

Budapest, Szeged
2021. január 12.

HELYZETÉRTÉKELÉS

Csapadék

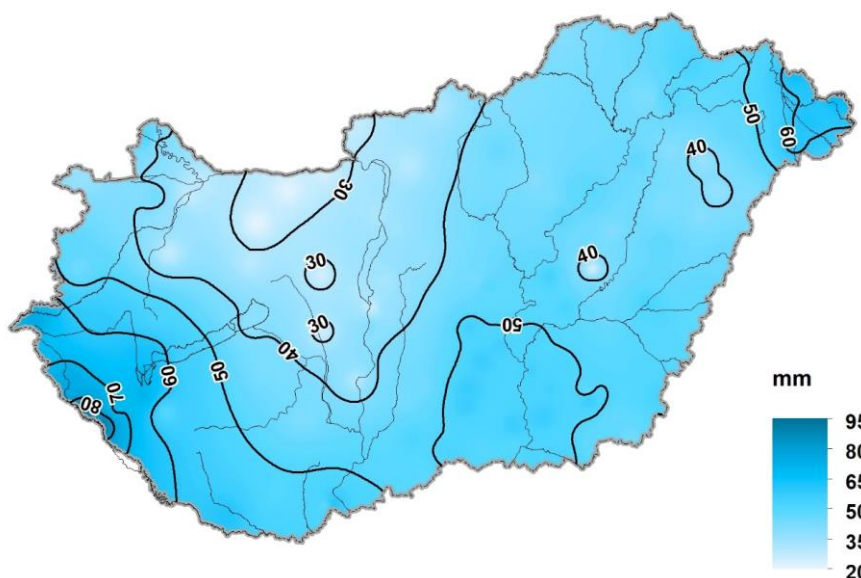
2020 decemberében a rendelkezésre álló adatok szerint az ország területére lehullott csapadék mennyisége 20 mm (Vérteskethely) és 91 mm (Letenye) között alakult. Az országos területi átlagérték 47 mm volt, ami 3 mm-rel (7%-kal) haladta meg a viszonyítási időszak (1971-2000) december havi átlagértékét.

A december havi csapadékösszeg az ország egész területének mintegy kétharmad részén meghaladta az éghajlati átlagot. A december havi átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadékhiányt (20-32 mm) az Észak-Dunántúl egyes községeiben, a legnagyobb csapadéktöbbletet (20-33 mm) a nyugati-déli nyugati országhatár menti kisebb körzetekben jegyezték fel.

Decemberben összefüggő hótakaró síkvidéken csak a Mura menti belvízrendszerben (maximális hóvastagság 7 cm) és a Tiszafüredi belvízrendszerben (maximális hóvastagság 4 cm) alakult ki.

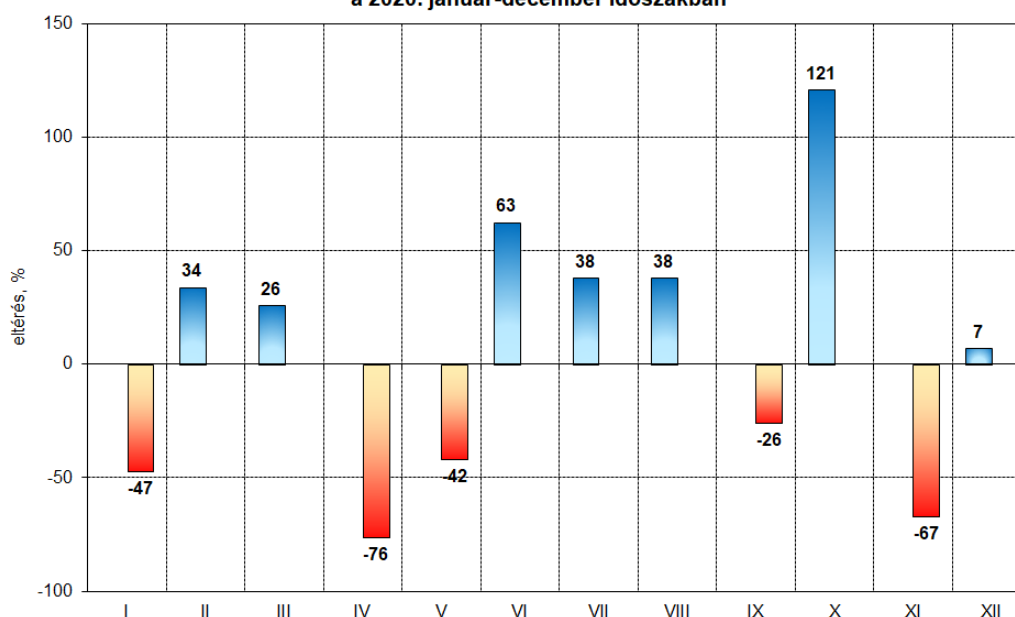
Országos áttekintésben a decemberi átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadékhiány (32 mm) Tés, a legnagyobb csapadéktöbblet (33 mm) Letenye állomáson fordult elő.

A 2020. december havi csapadékösszeg területi eloszlása

Az alábbi szövegek közötti ábrán a legutóbbi 12 havi időszakra mutatjuk be a havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének a sokévi átlagtól való relatív eltérését.

A havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (%) a 2020. január-december időszakban

A 2020. január-december időszakban lehullott csapadék mennyisége 396 mm (Ráckeve) és 830 mm (Szentgotthárd-Farkasfa) között alakult, az országos területi átlagérték 610 mm volt, ami az időszakos átlagnál 42 mm-rel (7,4%-kal) több. A 12 havi csapadékösszeg különösen Zala és Somogy megye határa mentén, valamint a Szécsény-Mórahalom vonaltól keletre eső országrészben haladta meg az időszakos átlagot. Ugyanakkor a Dunántúl túlnyomó részén az időszakos átlagnál kevesebb csapadék hullott.

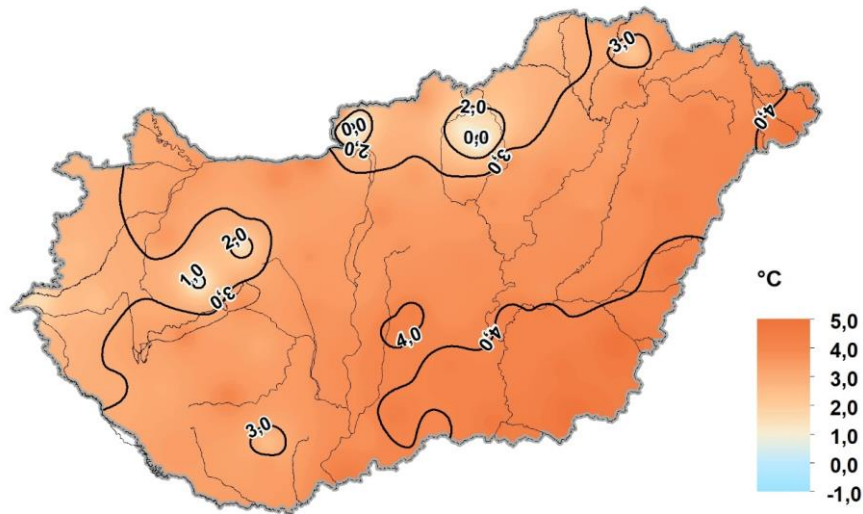
Országos áttekintésben az átlaghoz viszonyított legnagyobb 12 havi csapadékhiány (209 mm) Sátorhely, a legnagyobb csapadéktöbblet (254 mm) Sándorfalva állomáson jelentkezett.

Léghőmérséklet

A december havi középhőmérséklet $-0,4^{\circ}\text{C}$ (Kékestető) és $4,7^{\circ}\text{C}$ (Pitvaros) között alakult, az országos területi átlagérték $3,4^{\circ}\text{C}$ volt, ami a sokévi (1971-2000) decemberi átlagot $3,1^{\circ}\text{C}$ -kal haladta meg.

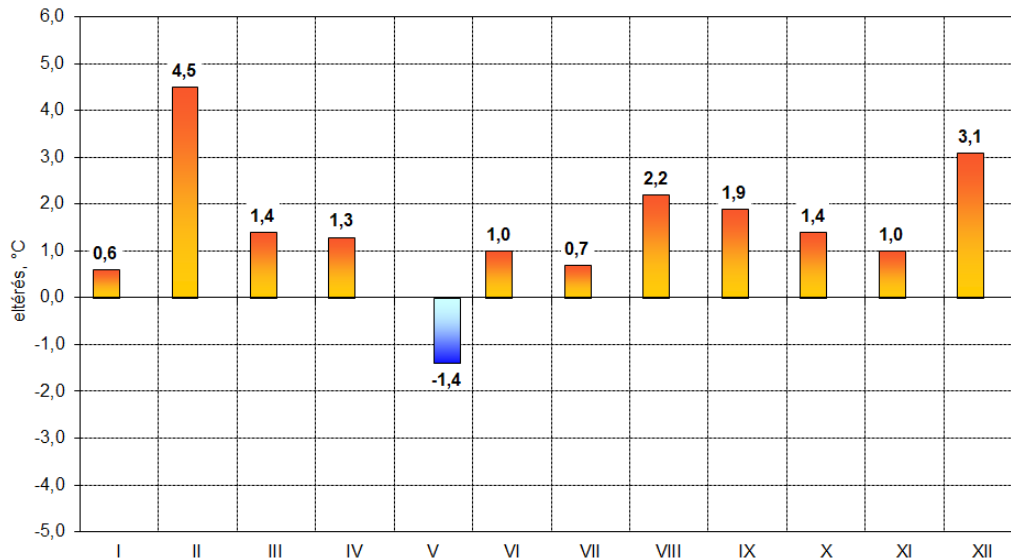
A havi középhőmérséklet az ország egész területén meghaladta a sokéves (1971-2000) decemberi havi átlagot. Az átlagtól való legnagyobb pozitív eltérés ($4,7^{\circ}\text{C}$) Pitvaros állomáson jelentkezett.

A 2020. december havi középhőmérséklet területi eloszlása

Az alábbi szövegközi ábrán a legutóbbi 12 havi időszakra mutatjuk be a havi középhőmérséklet országos területi átlagértékének a sokévi átlagtól való eltérését.

A havi középhőmérséklet országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (°C) a 2020. január-december időszakban

Talajnedvesség

A 300 m-nél alacsonyabb területeken a talajok legfelső (0-20 cm-es) rétegének nedvességtartalma decemberben az egy hónappal korábbi állapothoz képest növekedett. A talajréteg nedvesség-tartalmát területi átlagban a 90-100% közötti telítettségi értékek jellemezték, de a Szigetvár-Budapest-vonaltól keletre eső országrészben sokfelé fordult elő túltejtett állapot (6. ábra).

A 20-50 cm közötti talajréteg nedvességtartalma decemberben a 300 m-nél alacsonyabb területeken kissé növekedett. A talajréteg nedvességtartalmát december végén általában 85-100% közötti telítettségi értékek jellemezték.

Az 50-100 cm-es talajréteg nedvességtartalma decemberben a 300 m-nél alacsonyabb térszíneken az egy hónapnál korábbi állapothoz képest kissé növekedett. Ennek a talajrétegnek a nedvességtartalmát a hónap végén az 55-100% közötti telítettségi értékek jellemezték.

Talajvíz

Decemberben a Magyarország síkvidékei talajvízszintjének változását jellemző értékek a -10 - +10 cm értéktartományban helyezkedtek el. Ez a szűk értéktartomány azonban igen változatos területi eloszlást fed. Jellemző, hogy mind a talajvízszint-emelkedéssel, mind a -süllyedéssel érintett térszínek egymásba fogazódtak, összetett területi mintázatot képeztek.

0 – 10 cm emelkedés mutatkozott a Kisalföld, a Dráva-menti sík és a Mezőföld több körzetében, a Duna-Tisza köze északnyugati, északi és délkeleti részén, a Hatvani-sík, a Jászság, a Borsodi Mezőség, a Nagykunság és a Körös-Maros köze területének jelentős részén, valamint a Tiszántúl északi részének egyes körzeteiben. A legjellemzőbb értékeknél kissé nagyobb, 10-25 cm emelkedés a Fertő-medence déli részén, a Csepeli-sík területén, illetve elszórtan további kisebb körzetekben mutatkozott.

A Kisalföld, a Dráva-menti sík és a Mezőföld számottevő részén, a Duna-Tisza köze középső és déli részén, a Sajó völgsíkján, a Tiszántúl északkeleti részén és részben az országhatár-menti térszínein 0-10 cm süllyedés jelentkezett. A folyók által befolyásolt talajvízjárású partmenti sávokban 10-25 cm, helyenként nagyobb talajvízszint-csökkenés is kialakult.

Az 1971-2000. közötti időszak december hónapjai átlagos és a 2020. december havi középértékek különbségének területi eloszlása alapján megállapítható, hogy az elmúlt hónapban – egyes részterületek kivételével – csaknem valamennyi síkvidéken a viszonyítási időszak átlagértékénél alacsonyabban helyezkedett el a talajvíztükör.

A legnagyobb, 250-300 cm-es, illetve helyenként ezt meghaladó eltérések a Duna-Tisza közén, a Hátság észak- és délnyugati térszínein, valamint a déli országhatár közelében, illetve a Mátra előterében mutatkoztak.

100-200 cm eltérés jelentkezett a Mezőföld egyes részterületein, a Duna-Tisza köze alacsonyabb hátsági térszínein, a Felső-Tisza-vidék északkeleti részén, illetve a Tiszántúl peremvidékén, a Körös-Maros köze déli részén, a Nagykunság és a Felső-Tisza-vidék egyes részterületein.

A viszonyítási időszak december havi átlagértékénél többnyire csak kisebb körzetekben (Hátság, Hatvani-sík, Hortobágy délnyugati peremvidéke) jelentkezett magasabban elhelyezkedő talajvíztükör. Egy-egy talajvízszintmérő kút környezetében azonban 25 cm-nél nagyobb eltérés előfordult.

A síkvidékek területi átlagában a talajvíztükör 2020. december hónapban az 1971-2000. közötti időszak december havi átlagértékéhez hasonló szinten helyezkedett el.

Operatív aszály- és vízhiány értékelés

Az átlagos csapadékú december a talajok víztartalmát számottevően nem befolyásolta, a vízkészletek rendelkezésre állása megfelelő.

Átlagos januári időjárás esetén a talajok felső rétegének víztartaléka tovább növekedhet, teljesen telítődhet, a mélyebb rétegek pótlódása folytatódhat, az átlagosnál csapadékosabb hónap esetén belvívelöntések előfordulásának magas a valószínűsége!

A fagypont alatti hőmérsékletek a belvízi elöntések megjelenésének valószínűségét tovább növelhetik.

A sokévi átlagnál szárazabb január hónap esetén a felső rétegekből lassú szivárgás feltételezhető az alsóbb rétegekbe, csökkentve azok enyhe vízhiányát.

Belvízi helyzetértékelés

2020 decemberében országos összesítésben a belvízrendszerek közötti vízforgalom mennyisége 107,02 millió m³ volt, ami 19,03 millió m³-rel (21%-kal) haladta meg az előző havi értéket. A december havi vízforgalom részben a felszíni vízfolyásokból a belvízrendszereken átvezetett vízmennyiség volt.

A hónap folyamán az ország területén maximálisan 2330 ha belvívelöntés fordult elő.

A tározókban visszatartott víz mennyisége 2020 decemberében országos összesítésben az egy hónappal korábbi értékhez képest 0,12 millió m³-rel (0,2%-kal) csökkent.

2. ELŐREJELZÉS

Időjárás-előrejelzés

Az Országos Meteorológiai Szolgálat 2020. december 14-én kiadott hosszú távú meteorológiai előrejelzése szerint a januárban átlagos hőmérsékletű és az átlagosnál szárazabb, februárban az átlagosnál kissé melegebb és kissé szárazabb, a márciusban pedig az átlagosnál melegebb és átlagosan csapadékos időjárás valószínűsíthető.

A havi középhőmérséklet és a havi csapadékösszeg országos átlagértékei az alábbi előrejelzett értékek között várhatók (zárójelben a sokévi átlagokat tüntettük föl):

Hónap	Havi középhőmérséklet [°C]	Havi csapadékösszeg [mm]
január	-3,1 – 1,5 (-0,8)	10 – 45 (32)
február	-0,2 – 3,6 (1,1)	15 – 35 (29)
március	5,4 – 7,5 (5,4)	15 – 45 (32)

Az OMSZ 2021. január 12-én kiadott közléstávú előrejelzése a következő 10 napos időszakban mérsékelt változékony téli időjárás valószínű. Számottevő mennyiségű (területi átlagban 10 mm/24 óra értéket elérő vagy meghaladó) csapadék nem várható. A hőmérséklet az időszak első felében tovább csökken, a hét végén a napi maximumhőmérséklet általában fagypont alatt marad. A jövő hét elejétől gyors felmelegedés kezdődik, az időszak végére a napi középhőmérséklet sokfelé a március végére jellemző átlagot érheti el.

Vízháztartási előrejelzés

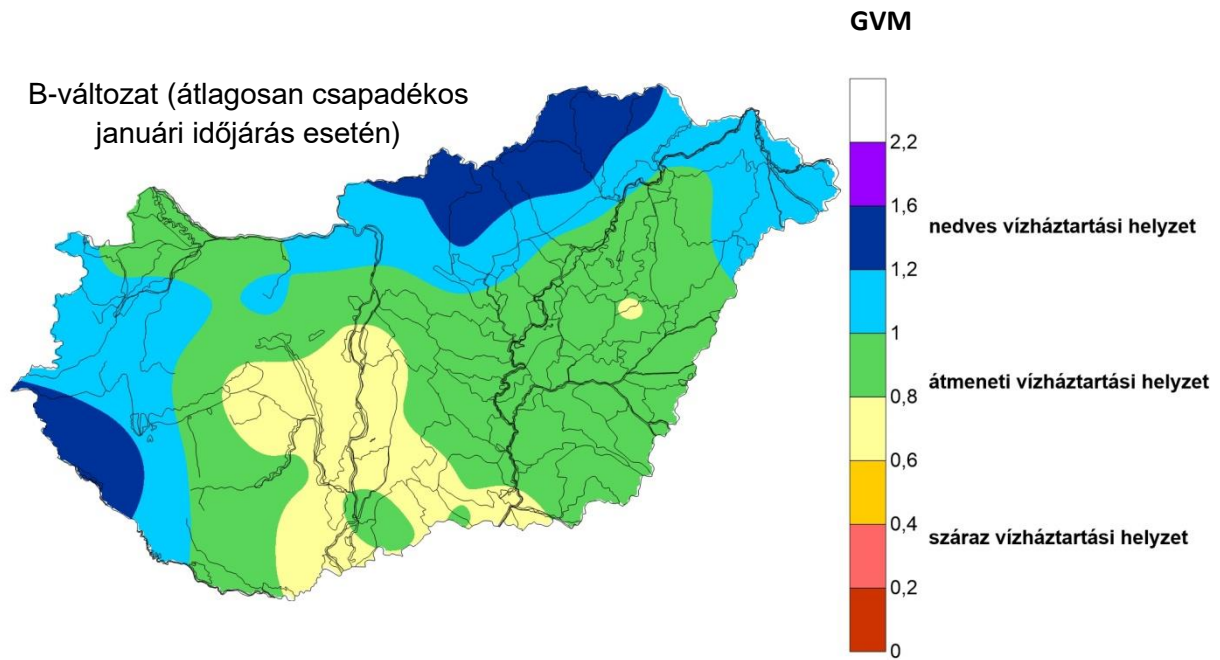
A Gördülő Vízháztartási Mutató (GVM) az előző év azonos időszakához képest hasonló vízháztartási helyzetet mutat.

A januárra előrejelzett átlagos hőmérsékletű és átlagosnál szárazabb időjárás következtében az ország majdnem teljes területén átmeneti vízháztartási helyzet jelezhető előre 0,6-1,2 GVM értékekkel. Kivételt csak az Északi-középhegység középső része és Nagykanizsa térsége képvisel, ahol 1,2 feletti, tehát nedves vízháztartási helyzet valószínűsíthető.

A következő ábrákon időjárásforgatókönyvenként szemléltetjük a januári vízháztartási helyzet várható alakulását.

A-változat (az átlagosnál szárazabb januári időjárás esetén)

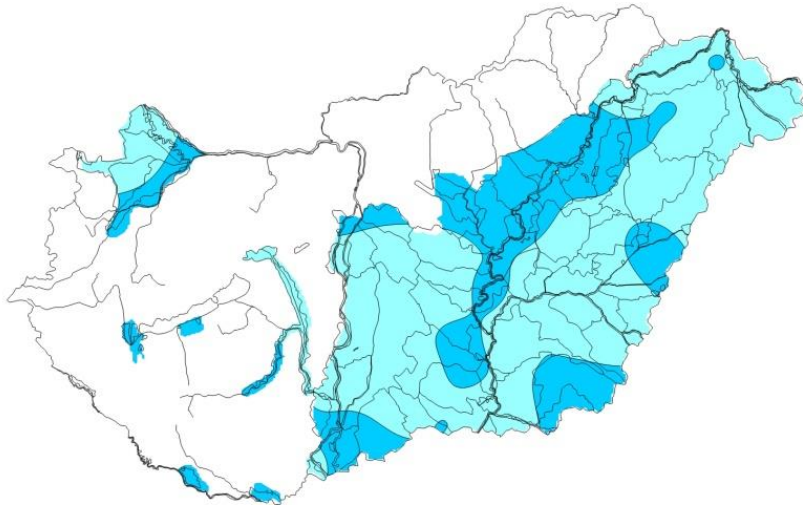

Várható belvízi kilátások

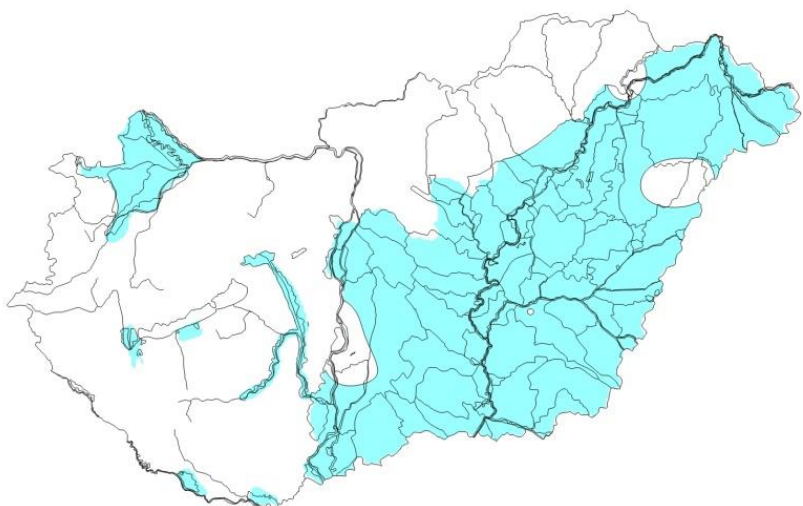
A jelenlegi hosszú távú meteorológiai előrejelzés alapján nagyobb téli-tavaszi belvíz kialakulásának a valószínűsége most csekélynek látszik, de csapadékos-havas tél esetén az egyébként is általában magasabb talajvízállású és a szikes területeken, továbbá egyes folyó menti térségekben (főleg magasabb vízállás esetén), valamint hosszabb fagyos és havas időszakot követő gyors olvadás következtében jelentősebb belvízi elöntések is kialakulhatnak.

A következő ábrákon időjárási forgatókönyvenként szemléltetjük belvízhelyzet várható alakulását.

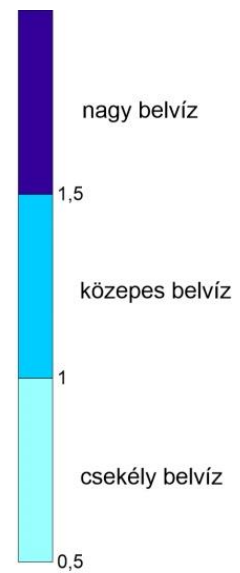
A belvízindex alakulása az átlagosnál
csapadékosabb januári időjárás esetén

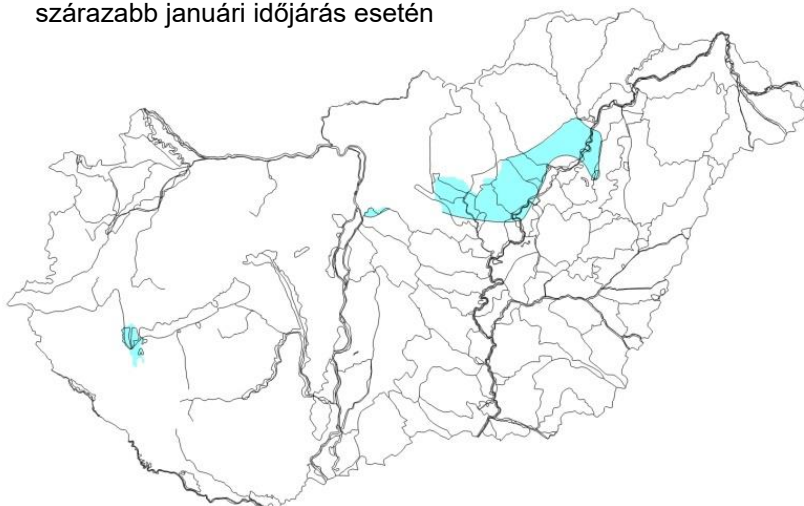
A belvízindex alakulása átlagosan
csapadékos januári időjárás esetén

PBI

A belvízindex alakulása az átlagosnál
szárazabb januári időjárás esetén

Az „Integrált vízháztartási tájékoztató, operatív aszály- és vízhiány értékelés” című kiadványt készítették:

Ágoston Bence, ATIVÍZIG
Dr. Pálfai Imre, ATIVÍZIG
Dr. Benyhe Balázs, ATIVÍZIG
Szalai József, OVF
Fiala Károly, ATIVÍZIG
Fehérváry István, ATIVÍZIG
Dr. Barta Károly, SZTE

Jakus Ádám, OVF
Németh Anita, OVF
Szabó Klaudia, OVF
Szalai József, OVF
Varga György, OVF

Címlapfotó: Szalai József (Kismaros határa, 2020. december 25.)

Az „Integrált vízháztartási tájékoztató, operatív aszály- és vízhiány értékelés” című kiadványt a BM 45/2014. (IX. 23.) rendelet 1.§ (1) c), d), e), (2) és a 3.§ (3) j) alapján havi rendszerességgel az Országos Vízügyi Főigazgatóság – az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság bevonásával – készíti el és adja ki.